

RÅDE KOMMUNE

Sakspapir

SAKSGANG			
Styre, utvalg, komite m.m.	Møtedato	Saksnr	Saksbeh.
Fast utvalg for teknikk	26.02.2004	020/04	THMA
Kommunestyret	18.03.2004	016/04	THMA

Avgjøres av: Saksansv.: Thor Marthinussen	Arkiv: K2-V62, K3- &13 Objekt:	Arkivsaknr 2003002042
--	--	---------------------------------

ODELSLOVUTVALGETS INNSTILLING NOU 2003:26 OM ODELS- OG ÅSETESRETTE

Saksdokumenter:

Nr	T	Dok.dat	Avsender/Mottaker	Tittel
1	I	13.11.2003	Landbrukskontoret	HØRINGSBREV - ODELSLOVUTVALGETS INNSTILLING NOU 2003:26 OM ODELS- OG ÅSETESRETTE

Norges offentlige utredninger 2003:26 – Om odels- og åsetesretten – NOU'en følger **ikke** saken som vedlegg.

Følgende saksutredning er utarbeidet av jordbrukssjefen

Saksopplysninger:

Odelstovutvalgets innstilling er oversendt kommunene til uttalelse, med høringsfrist 01.07.2004.

Utvalgets mandat.

Utvalgets mandat var opprinnelig å evaluere odelslovgivningen, samt foreslå lovendringer som kan bringe odelsretten i samsvar med de landbrukspolitiske mål nedfelt i Innst. S.nr 167 (1999-2000) og St.meld. nr.19 (1999-2000). Utvalget skulle særlig vurdere om kretsen av odelsberettigede bør innskrenkes, om odelsløsningsfristen bør bli kortere, samt virkningene av odelslovens regler for kvinners situasjon i landbruket. Videre ; om odelsloven medfører en konservering av landbruksnæringen, hvordan loven påvirker bosettingen, og om det er mulig å utforme en formålsbestemmelse for odelsloven. Det skulle også vurderes hvilke eiendommer som ut fra sitt ressursgrunnlag skal være odlingsjord, og regeltekniske avklaringer med sikte på kortere saksbehandlingstid ved offentlig myndighetsutøvelse.

Mandatet ble senere utvidet til også å omfatte en samlet anbefaling vedrørende spørsmålet om odelsloven, med unntak av åsetesretten, bør opprettholdes eller avvikes.

Utvalgets innstilling.

Utredningen er enstemmig når det gjelder spørsmålene som ligger i det opprinnelige mandatet, bortsett fra på tre punkter:

1. Et flertall vil høyne arealkravet for odlingsjord slik at det som hovedregel kreves 50 dekar dyrket jord, mens et mindretall foreslår at grensen settes ved 30 dekar.
2. Et mindretall vil beskjære odelskretsen, slik at odelsberettiget er bare barn av foreldre som har eiet eiendommen med odelsrett.
3. Utvalget er delt i spørsmålet om bo- og drivepliktreglene fortsatt bør ha sin hjemmel i odelsloven eller bare i konsesjonsloven.

I spørsmålet om odelsretten bør opprettholdes, er utvalget delt. Flertallet er av den oppfatning at odelsretten bør bestå. Et mindretall anbefaler at den avvikles.

Konkrete forslag til lovendringer.

Odelslovutvalget har fremmet en rekke forslag til lovendringer. Dette er i stor grad forslag til modernisering av loven for å bringe den i samsvar med dagens landbrukspolitiske mål og praktiske behov. I den forbindelse nevnes særlig:

- økning og klargjøring av grensen for hvilke eiendommer som er odlingsjord,
 - forkortelse av den alminnelige løsningsfristen til seks måneder,
 - adgang til å kreve at de odelsberettigede innen to måneder tar standpunkt til om de ønsker å overta eiendommen, og i motsatt fall, adgang for eieren til å avhende eiendommen uten at den senere kan løses av de odelsberettigede,
 - innføring av full likestilling mellom kjønnene, uavhengig av fødselsdato, samt som hovedregel mellom adoptivbarn og barn født innenfor og utenfor ekteskap.
-
- åpning for at samboende skal kunne samodde og at også samboende skal være beskyttet ved den odelsberettigedes død,
 - utvidelse av adgangen til å nekte odelsløsning hvor dette vil virke urimelig, herunder i situasjoner hvor samiske rettstradisjoner gjør seg gjeldende.

Flertallet i utvalget foreslår at § 2 i odelsloven får følgende ordlyd:

En eiendom regnes som odlingsjord når enten jordbruksarealet er minst 50 dekar, eller det produktive skogarealet er minst 1.000 dekar. En eiendom med minst 40 dekar jordbruksareal blir likevel regnet som odlingsjord når annet areal er minst 500 dekar. Med til arealgrunnlaget regnes eiendommens andel i realsameie. Teiger med mindre enn 1 dekar jordbruksareal eller 10 dekar produktivt skogareal blir ikke regnet med etter denne loven.

I tillegg har utvalget fremmet en rekke forslag til forenklinger og klargjøringer av loven.

Formålsbestemmelse.

Odelslovutvalget har vurdert om odelsloven bør gis en formålsbestemmelse, men ikke funnet å kunne foreslå dette. En formålsbestemmelse er et godt generelt tolkningsmoment i relasjon

til offentligrettslige bestemmelser, for å se regelverket i lys av samfunnsmessige målsettinger. Etter utvalgets oppfatning vil det være vanskelig å utforme en relevant formålsangivelse i odelsloven. En formålsangivelse vil i tilfelle være så vidt generell at den neppe vil bidra til den forutsigbarhet som bør forventes ved anvendelsen av en lov som først og fremst er av privatrettslig karakter. En formålsangivelse vil også kunne reise nye tolkningsspørsmål. Utvalget mener at den riktige veien å gå, er å vurdere og eventuelt klargjøre eller endre det regelverk som gjelder i dag. En foreslår derfor en rekke endringer som skal gi klarere og mer forutsigbare løsninger.

Økonomiske og administrative konsekvenser.

Det er først og fremst reglene om bo- og driveplikt og odelsfrigjøring som har økonomisk eller administrativ betydning for det offentlige. Utvalget vurderer det slik at forslagene til endring av odelsloven på disse punktene ikke vil føre til økte kostnader eller økt administrasjon. I relasjon til bestemmelsene om bo- og driveplikt har en foreslått forenklinger som skal gi økonomiske og administrative besparelser. Odelslovutvalget har videre vært opptatt av prosessbesparende klargjøringer og forenklinger når det gjelder endringsforslag i de privatrettslige deler av odelsloven.

Vurdering:

Den mest iøynefallende endring som ligger i odelslovutvalgets innstilling er den foreslåtte økning av arealgrensen for odelsjord fra 20 til 50 dekar (fra 100 til 1000 da. for skog). Det er fortsatt store forskjeller i eiendomsstruktur mellom ulike landsdeler, og betydelig forskjell når det gjelder jordas produksjonsevne. Fra 1969 til 2001 har det på landsbasis skjedd en reduksjon i antall driftsenheter i landbruket på 59%, slik at antallet er på 65.000. Inntjeningen pr. da. i jordbruket er samtidig redusert betydelig. Gjennomsnittlig areal pr. driftsenhet har i samme periode økt fra 65 til 165 dekar. Hos oss er en gjennomsnittlig driftsenhet i dag på 230 dekar.

Bruk som ligger ned mot nedre grense for odelsjord er i realiteten først og fremst bolig- eller fritidseiendom. Det er særlig på slike bruk at odelsretten benyttes til å få hånd om eiendommen, uten at formålet med ervervet er landbruksdrift og bosetting. Også rene skogeiendommer som drives på tradisjonelt vis med tømmerhogst har fått redusert sin betydning som næringsgrunnlag.

Odelsretten har antagelig i noen grad bidratt til å opprettholde mindre bruk, og dermed medvirket til gapet mellom eier- og driftsenheter i landbruket. Ved salg har det virket prisdempende at det har hvilt odal på eiendommen, noe som ofte har bidratt til at eiere av små landbrukseiendommer ikke har fått en god nok pris til at de har ønsket å selge.

Dette er blant hovedgrunnene til at odelslovutvalget mener at arealgrensene for odelsjord bør økes vesentlig for både jordbruks- og skogbrukseiendommer.

De foreslåtte endringene i odelsloven bør vurderes i lys av de nylig vedtatte endringene i konsesjonsloven. Når det gjelder bebygd landbrukseiendom er arealgrensen for konsesjonsplikt økt til 100 da., forutsatt at jordbruksarealet ikke overstiger 20 da. På landsbasis er det beregnet at odelslovutvalgets forslag vil innebære at ca. 50.000 mindre landbrukseiendommer ikke lenger vil være odelsjord. På grunn av forskjellig eiendomsstruktur vil lovendringen slå ulikt ut i forskjellige deler av landet. I vår kommune vil et 20-talls eiendommer bli berørt av endringen, og utgå som odelsjord. Betydningen dette vil ha for lokalt eierskap er antagelig liten. I dag blir noe over 50% av jordbruksarealet i vårt

område drevet av andre enn eieren. Som regel blir den bortleide jorda drevet sammen med jorda på et nabobruk, eller en annen landbrukseiendom i området.

Det har tradisjonelt vært et mål i norsk landbrukspolitikkk at hovedtyngden av jordbruket bør drives av selveiende bønder. Av hensyn til en fornuftig bruksutvikling vil det være ønskelig med noe mer salg av tilleggsjord enn hva tilfellet er i dag. Som egne driftsenheter vil de jordbrukseiendommene som blir berørt av endringsforslaget i vårt område stort sett være å regne for hobbybruk

Rådmannen vil på bakgrunn av ovennevnte tilrå at kommunen avgir følgende høringsuttalelse:

Råde kommune er enig i de forslagene til endringer i odelsloven som er foreslått av odelslovutvalgets flertall. Endringene vil bidra til en nødvendig modernisering av odelsretten og sammen med den nye konsesjonsloven bringe lovverket bedre i samsvar med gjeldende landbrukspolitiske mål.

RÅDMANNENS FORSLAG TIL INNSTILLING:

Råde kommune vedtar å oversende Landbruksdepartementet ovennevnte høringsuttalelse

26.02.2004 FAST UTVALG FOR TEKNIKK

UT-020/04 INNSTILLING:

Råde kommune vedtar å oversende Landbruksdepartementet ovennevnte høringsuttalelse

Enstemmig vedtatt.

18.03.2004 KOMMUNESTYRET

Følgende representanter hadde ordet i saken: Gerd Louise M.Molvig, Jan Arne Karlsen.

Gerd Louise M. Molvig foreslo endring fra to til seks måneder i kulepunkt 3, under avsnittet ”Konkrete forslag til lovendringer”:

- adgang til å kreve at de odelsberettigede innen **seks måneder** tar standpunkt til om de ønsker å overta eiendommen,.....

Begrunnelse: To måneder er altfor kort tid til å områ seg i så vanskelige saker. Det virker også forvirrende med to forskjellige frister. Ved å forlenge fra to til seks måneder får man samme tidsramme å forholde seg til som ved den alminnelige løsningsfristen.

Ved alternativ votering mellom Utvalg for teknikks innstilling og Utvalg for teknikks innstilling med Molvigs endring, ble Molvigs forslag enstemmig vedtatt.

KS-016/04 VEDTAK:

Råde kommune vedtar å oversende Landbruksdepartementet ovennevnte høringsuttalelse, med endring i kulepunkt 3, under avsnittet ”Konkrete forslag til lovendringer”:

- adgang til å kreve at de odelsberettigede innen **seks måneder** tar standpunkt til om de ønsker å overta eiendommen,.....